

ಲಕ್ಷ್ಮಿಭಾರ್ಗಿ ಮತ್ತು ಎಲ್. ಮಂಜುನಾಥ

ಕೃ. ಮ. ವಿ., ಧಾರವಾಡ

“ಡ್ವಾರಾ” ಯೋಜನೆ - ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹಂದು ವರದಾನ

ಹಂದು ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಆ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ತನ್ನ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. “ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯಶಸ್ವಿ ಪುರುಷನ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಇರುವಳು” ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ನಿಜವೋ, ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಯ ಹಿಂದೆ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾತ್ರ ಗಣನೀಯ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಳ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು.

ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ದೇಶ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಶೇ. ೭೫ ರಷ್ಟು ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣವಾಸಿಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇ. ೬೦ ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ೧೯೮೦ ರ ವರದಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, “ಜಗತ್ತಿನ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದೊಡಗೂಡಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಜಗತ್ತಿನ ೨ / ೩ ರಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಶತ ೧೦ ರಷ್ಟು ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಶತ ಒಂದರಷ್ಟು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವರದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ, ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೊಡುಗೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಮಹಿಳೆಯರ ಶೋಚನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ. 'ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ನಾಳಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು' ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿರುವುದರಿಂದ, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇ. ೫೦ ರಷ್ಟು ಜನರು ಬಡತನದ ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಒಂದೂವರೆ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ೨೫ ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಮಲ ವಾತಾವರಣದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ ನೀಡುವುದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ಸಂವಿಧಾನವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಶಾಸನದ ೨೫ ನೇ ನಿಬಂಧನೆಯು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಶಾಸನದ ೪೫ ನೇ ನಿಬಂಧನೆಯು - ೧೪ ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ಹಾಗೂ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದು ೪೬ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದರೂ ಕೂಡ ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದು ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉತ್ತಮ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಹಾಗೂ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದ ಆದಾಯ ವಿತರಣೆ - ಯಾವುದೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು. ಐ.ಆರ್.ಡಿ.ಪಿ. ಮತ್ತು ಟ್ರೈಸಮ್ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಬಾಲ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಯುನಿಸೆಫ್, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಇವುಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೮೨ ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅದೇ "ಡ್ವಾಕ್ಸಾ" ಯೋಜನೆ "Development of Women And Children in Rural Areas" ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಐ.ಆರ್.ಡಿ.ಪಿ. ಯ ಒಂದು ಉಪಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ೫೦ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು, ರೈನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳಲಿದೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಂದರೆ -

- (1) ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.
- (2) ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ತೊಡಗಿಸುವುದು

- (3) ಗುಂಪುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
- (4) ಸಹಾಯಧನ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.
- (5) ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.

'ಸಹಕಾರ' ಮತ್ತು 'ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆ' ಈ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಡ್ವಾಕ್ರಾ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಬಡತನದ ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗೆ ಇರುವವರು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು. ೧೫ - ೨೦ ಅರ್ಹ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಗುಂಪನ್ನು ರಚಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಗ್ರಾಮ ಸೇವಕಿಯರದು. ಈ ಗುಂಪು ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಂತಹ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗುಂಪು ಸಂಘಟಕರನ್ನು ಅವರೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಗುಂಪಿಗೆ ರೂ ೧೫,೦೦೦ ಗಳನ್ನು ಯುನಿಸಿಫ್ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ರೂ ೨೦೦೦ಗಳ ಗುಂಪು ಸಂಘಟಕರ ಪ್ರಯಾಣ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸಮನಾಗಿ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ರೀತಿ ಪಡೆದ ಹಣವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಸಿಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮರು ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ತಿ ಹಣ ಮರುಪಾವತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಡ್ತಿ ರಹಿತ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ವತಿಯಿಂದ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ಹಣವನ್ನು ಗುಂಪು ಸಂಘಟಕರು, ಗ್ರಾಮ ಸೇವಕಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಗೆ ಜಮಾ ಮಾಡಿ, ಖಾತೆಯನ್ನು ಚಾಲ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸೇವಕಿ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಯೋಜನಾ ಅಧಿಕಾರಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು, ಗುಂಪಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಇತರೇ ಇಲಾಖೆಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳೇ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳು.

"ಡ್ವಾಕ್ರಾ" ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

- ೧) ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹೊರಗೆಯಾಗಲೀ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗುವಂತಿರಬೇಕು.
- ೨) ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾರಾಟವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು.
- ೩) ಉತ್ಪನ್ನ ಬೆಲೆ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಬೇಕಾದರೆ, ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಉದಾ : ಐ.ಆರ್.ಡಿ.ಪಿ., ಟ್ರಿಸಮ್, ಪೈಟಪ್ ಮುಂತಾದವು. ಇದಲ್ಲದೇ ಇಂದಿರಾ ಆವಾಸ ಯೋಜನೆ, ಜವಾಹರ ರೋಜಗಾರ ಯೋಜನೆ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮಗ್ರ ಬಾಲವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಇಲಾಖೆಗಳ ಇತರೇ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಯೋಜನೆ, ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಲೋಪದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಬಹಳಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈ ಯೋಜನೆ ಒಂದು ವರದಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೇ, ಅವರು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಮಹಿಳೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. 'ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ' ಈ ಯೋಜನೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾದರೂ ಕೂಡ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸರ್ಕಾರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ಕ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಯೋಜನೆಯ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ 'ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ' ಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಒಹು ಬೇಗನೆ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

